

Samverkanforum för att motverka rekrytering av barn och unga till kriminella miljöer

Skriftlig dokumentation från Polisen och
NOD:s möte juni 2026

Innehållsförteckning

Deltagare	3
Inledning & bakgrund	4
Sammanfattning	4
Polisens lägesbild	5
Sammanställning av forumets gruppsamtal	6
<i>Civilsamhällets lägesbild och omvärldsbevakning</i>	6
<i>Samhällstrender</i>	7
<i>Ökad samverkan lokalt</i>	7
<i>Intern utveckling inom civilsamhället</i>	7
<i>Vikten av meningsfull fritid och öppna mötesplatser</i>	8
Diskussion om avsiktsförklaringen	9
Om avsiktsförklaringen	9
Om implementering och kommunikation	10

Deltagare

- Brottsofferjouren
 - Erikshjälpen
 - Folkets Hus och Parker
 - Fryshuset
 - FUB
 - Gålöstiftelsen
 - Hyresgästföreningen
 - KFUM
 - Pensionärernas riksorganisation
 - Rädda barnen
 - Röda Korset
 - SOS-barnbyar
 - Studieförbunden i samverkan
 - Svenska fotbollförbundet
 - Sveriges stadsmissioner
-
- Polisen
 - NOD

Inledning & bakgrund

Samverkansforumet med polisen och civilsamhället genomfördes för tredje gången den 3 juni 2026. Syftet med forumen är att stärka den långsiktiga dialogen mellan Polisen och civilsamhället nationellt i arbetet med att motverka insocialisering av barn och unga till kriminalitet. Samverkansforumets tema och frågeställningar tar avstamp i tidigare dialoger mellan parterna. På forumet i februari lyftes behovet av ett strategiskt dokument i det fortsatta arbetet. Efter det mötet har en referensgrupp bestående av representanter från civilsamhället och polisen tillsammans med NOD arbetat fram en sådan avsiktsförklaring.

Under samverkansforumet presenterades utkastet till avsiktsförklaringen och deltagarna resonerade om hur implementeringen av dokumentet ska se ut i respektive organisationer. Deltagarna diskuterade också hur avsiktsförklaringen kan bidra till lokal samverkan mellan föreningar och Polisen. Forumet lyfte även Polisens respektive civilsamhällets lägesbilder kopplat till situationen av barn och unga som insocialiseras till kriminalitet. Denna dokumentation sammanfattar vad forumets deltagare diskuterade, inklusive de viktigaste inspelena och medskicken.

Sammanfattning

Samverkansforumet mellan Polisen och civilsamhället hölls för tredje gången med målet att stärka den långsiktiga dialogen för att motverka insocialisering av barn och unga till kriminalitet. Under forumet presenterades ett utkast till en avsiktsförklaring – ett strategiskt dokument framtaget av en referensgrupp bestående av representanter från Polis och civilsamhälle, med hjälp av NOD. Dokumentet syftar till att klargöra roller, ansvar och samverkansformer för att motverka insocialisering i kriminalitet.

Forumets deltagare beskrev en fortsatt oroande utveckling där våld och kriminalitet normaliseras bland barn och unga, inte minst genom sociala medier. Särskilt utsatta är barn med intellektuella eller kognitiva funktionsnedsättningar.

Flera organisationer har därför stärkt sina insatser för både unga och föräldrar, samtidigt som nya samverkansformer utvecklas med bland annat Kriminalvården, näringslivet och lokala myndigheter. Deltagarna lyfte även vikten av att motverka minskad tillit till samhällets institutioner, särskilt i socioekonomiskt utsatta

områden där civilsamhället ofta fungerar som en viktig länk mellan individer och offentliga aktörer.

En viktig reflektion var att meningsfull fritid, trygga mötesplatser och närvarande vuxna är några av de starkaste skyddsfaktorerna för barn och unga. Föreningslivet och andra civilsamhällesaktörer spelar därför en avgörande roll i det förebyggande arbetet. Samtidigt betonades behovet av ökad lokal samverkan, långsiktighet och ömsesidig tillit mellan civilsamhället och polisen.

Deltagarna var eniga om att avsiktsförklaringen kan bidra till att stärka och synliggöra civilsamhällets roll i det brottsförebyggande arbetet. För att dokumentet ska få genomslag krävs dock att både polisen och de deltagande organisationerna förankrar, implementerar och kommunicerar innehållet i sina respektive verksamheter. Det betonades även att uppföljning och fortsatt stöd behövs för att omsätta avsiktsförklaringens intentioner i praktisk lokal samverkan.

Polisens lägesbild

Från Polisens sida är en sammantagna bilden av barn och ungas rekrytering och insocialisering i kriminalitet i princip oförändrad sedan mötet i februari. Det dödliga våldet med skjutvapen sjunker över tid, men andra former av våld så som sprängningar och bränder ökar. Rekryteringen av utförarna sker fortsatt främst på digitala plattformar även om personliga kontakter och uppsökande också är viktiga metoder, främst i tätbebyggda bostadsområden där barn och unga bor. Polisen ser en tendens till att åldern på utövarna sjunker och att antalet misstänkta barn ökar. Det finns, även om det handlar om väldigt få individer, barn i åldrarna 7 – 12 år som är misstänkta som utövare av grova våldsbrott, som sprängningar och bränder. Våld och hot om våld mot bland annat barnet själv men även i hög utsträckning av dess anhöriga syns vara metoden som används för att få barnen att begå våldsdåden. Polisen följer denna utveckling noga. Inför sommaren kommer man att använda guiden Gängsnacket för att nå ut till brett både till berörda målgrupper och till institutioner som möter barn och unga under sommarlovet, så som olika civilsamhällesorganisationer.

Sammanställning av forumets gruppsamtal

Civilsamhällets lägesbild och omvärldsbevakning

Arbete med stärkandet av föräldrar

Flera organisationer har ökat sina insatser mot målgruppen föräldrar för att stärka dem i sin roll. Många föräldrar upplever att våld och kriminalitet normaliserats och känner en otillräcklighet i sitt föräldraskap i relation till denna samhällsutveckling. Det finns föräldrar som av oro för att bli orosanmälda drar sig för att sätta gränser mot barnen.

Extra sårbara och samhällsplacerade barn och unga

Barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning eller annan kognitiv nedsättning är fortsatt extra utsatta för rekryteringsförsök, då de ofta har ett sämre konsekvenstänk än andra i sin åldersgrupp. Myndigheten för delaktighet har tagit fram en rapport kring förebyggande arbete för målgruppen och nätverk har startats för att stärka både föräldrarna och barnen.

Det pågår även samverkansinsatser med Kriminalvården för att kunna anpassa anstalter och häkten för barn och unga med funktionsnedsättningar.

Organisationer som arbetar med barn som är samhällsplacerade beskriver hur avsaknaden av en meningsfull fritid under tiden de är placerade ofta leder till ett vakuum även efter placeringen, ett vakuum som ofta leder till en återgång i kriminalitet. Avsaknaden av meningsfull fritid för samhällsplacerade barn är en faktor flera organisationer lyfter i sina kontakter med offentliga aktörer.

Organisationerna menar att det finns stora möjligheter för civilsamhället att bidra med expertis och verksamheter för att skapa en meningsfull fritid och på så sätt stärka individen genom robusta skyddsfaktorer. Det minskar i sin tur risken för att individen återgår till en kriminell livsstil. Aktörer som arbetar med att möta barn i häkten ser en stor ökning och efterfrågan av den typen av verksamhet. Det samma gäller de organisationer som stöttar brottsoffer.

Samhällstrender

Den politiska debatten om migration och kriminalitet tenderar till att spilla över på boende i socioekonomiskt utsatta områden vilket leder till en minskad tillit till offentliga aktörer, som polis och socialtjänst. Civilsamhällets organisationer blir ofta den enda bryggan mellan de boende och övriga samhället.

Flera deltagare lyfter drogproblematiken och tillgången på droger på landsbygden, i symbios med avfolkning, tomma lägenheter och nedmonteringen av till exempel studieförbundens verksamhet som en negativ spiral som förstärker sig själv.

Normaliseringen av grovt våld bland barn och unga, inte minst på sociala medier, leder också till en avtrubbning inför grovt våld, kriminell livsstil och rekryteringsproblematiken i stort.

Ökad samverkan lokalt

Både Polisen och många organisationer beskriver en ökad samverkan med lokala aktörer. Visserligen bygger en stor del av de kontakter som sker på relationer som är personberoende vilket skapar problem vid till exempel personalbyten, men det finns en tendens av att både civilsamhället och offentliga aktörer gör insatser för att i högre grad samverka.

Intern utveckling inom civilsamhället

Flera aktörer har arbetat internt med insatser som målgruppsundersökningar och kartläggningar av den egna verksamheten för att öka kunskapen och förståelsen för om och hur deras verksamhet och målgrupper kan utgöra en bas för rekrytering. Fotbollen är den rörelse i landet som samlar flest barn och unga på fritiden. Där har man gått från att se sig som en uteslutande positiv förebyggande arena till en arena där rekryteringar pågår. Det är ett perspektivbyte som lett till att man ser på sin verksamhet och de platser där man bedriver verksamheten med andra ögon. Det har lett till att man arbetar med att stärka ledare och även skapa trygghet på olika idrottsplatser. Idrottsrörelsen har fått riktade medel från staten för att arbeta med frågan och är på väg att ta fram en handlingsplan mot rekrytering. Många deltagare betonar vikten av att skapa tillit till varandra som en nyckel till hållbar och relevant samverkan även om flera eftersöker stöd för hur detta arbete ska eller kan genomföras. Målgrupper från resursstarka områden har

över lag större tillit till myndigheter än de från resurssvaga områden vilket gör att kontakt med företrädare för polisen då blir enklare i resursstarka områden.

Några deltagande organisationer har erhållit projektmedel för riktade insatser för att stärka sina ledare med syftet att de ska vara bättre rustade i mötet med barn och unga på glid och kunna erbjuda en trygg och meningsfull fritid. En nyckel för att lyckas med lokal samverkan och att öka tilliten till samhället är att inkludera målgruppen i arbetet. Andra projekt inkluderar näringslivet för att öka chanserna för att unga med ”prick i registret” ska kunna erbjudas ett arbete.

Organisationerna framhöll att näringslivets deltagare över lag ställer sig väldigt positiva till detta arbete och ser värdet av att tillsammans hitta lösningar på svåra problem för unga på väg in i vuxenlivet.

Inom en organisationas avhoppbarverksamhet utvecklas nya verktyg, en telefonlinje och en chat-bot, som ska komplettera den redan existerande verksamheten. De digitala verktygen fördel är att de uttrycker sig språkligt på ett sätt som målgruppen kan förstå samt att man kan ställa ”dumma frågor” utan att känna social skam.

Vikten av meningsfull fritid och öppna mötesplatser

Många organisationer betonade vikten av att skapa robusta och attraktiva verksamheter och mötesplatser för barn och unga på fritiden. Det är det starkaste och bästa motgiftet mot rekryteringsförsök och insocialisering till kriminalitet. En meningsfull fritid med låga deltagartrösklar och stark ledarnärvaro med vuxna förebilder är kärnan i många av de organisationer som arbetar med målgruppen barn och unga. Om dessa organisationer ges bra förutsättningar för att bedriva verksamhet och det offentliga inkluderar dem tidigt och jämbördigt samt arbetar för ett långsiktigt samarbete är grunden lagd för att tillsammans skapa en hållbar samverkan. Varje lokal kontext har sina utmaningar, men också sina möjligheter – det offentliga måste bli bättre på att inkludera det lokala föreningslivet och se den mångfald av organisationer som finns lokalt, inte bara vända sig till de stora och etablerade organisationerna. Inom civilsamhället drivs många olika verksamheter för att skapa meningsfull fritid för barn och unga i breda termer. Många organisationer har även ökat insatserna för att nå olika målgrupper och utvecklat sina verksamheter för att i ännu högre grad kunna erbjuda ett attraktivt alternativ till ett liv på glid.

Diskussion om avsiktsförklaringen

Om avsiktsförklaringen

Utöver referensgruppens deltagare var övriga deltagare på samverkansforumet, Polisen inräknad, samstämmda om vikten av att ta fram en gemensam avsiktsförklaring med strategisk inriktning. Behovet av en gemensam avsiktsförklaring har lyfts på tidigare samverkansforum. Den här gången diskuterade deltagarna det första utkastet. Argumenten för denna produkt kan sammanfattas i följande:

- Ett verktyg för att stärka och synliggöra civilsamhällets roll i arbetet med att motverka barn och ungas insocialisering i kriminalitet
- Sätter fokus på vikten av samverkan. Även om samverkan mellan civilsamhället, Polisen och andra aktörer sker lokalt är avsiktsförklaringens nationella förankring en viktig signal som bemyndigar de lokala aktörerna att samverka
- Förtydligar ansvar, roller och begränsningar för både civilsamhället och Polisen
- Stärker det långsiktiga, borgar för kontinuitet och söker det hållbara i samverkan mellan aktörerna
- Ett dokument som i sin kraft av att många aktörer sluter upp bakom det ger civilsamhället en mer enad och tydligare roll, samtidigt som det sätter civilsamhällets aktörer på den brottsförebyggande kartan
- En gemensam avsiktsförklaring ger även en mer nyanserad bild av varför civilsamhället arbetar med individer som i en del avseenden står utanför samhällets normer och värderingar och att ett arbete mot den målgruppen är en logisk följd av organisationernas värdegrund. Det kan bidra till att motverka misstänkliggörandet av civilsamhället
- Viktigt att följa upp implementeringen av avsiktsförklaringen och eventuellt bygga på med tips, råd eller andra verktyg för lokala aktörer i deras arbete att omsätta orden till praktik

Om implementering och kommunikation

För att avsiktsförklaringen ska få strategisk tyngd och bli det verktyg som många av deltagarna önskar är det centralt att Polisen undertecknar och senare förankrar och kommunicerar kring avsiktsförklaringen.

Om Polisens process är byråkratisk kan civilsamhällets väg till undertecknande beskrivas som mångfacetterad utifrån faktorer som demokratisk styrning, storlek, värdegrund och målgrupper. För en del organisationer är ett undertecknande ett styrelsemöte bort, för andra handlar det om en lång beredningsprocess för att få rätt person att underteckna. En del organisationer har redan nu börjat undersöka hur en sådan process ser ut internt, medan andra väntar in polisens beredning och undertecknande av slutprodukten.

Om implementeringen i civilsamhällets organisationer kan sägas:

- Viktigt att rätt person undertecknar inom respektive organisation, helst generalsekreterare eller motsvarande
- Varje organisation ansvarar för att utifrån sina behov och möjligheter sprida och förankra den internt på alla nivåer, på det sätt som främjar syftet med avsiktsförklaringen och organisationens uppbyggnad
- Givet att civilsamhället ärar denna avsiktsförklaring och arbetar med förankring internt, är det viktigt att Polisen gör samma
- Synen på lanseringen är splittrad, en del ser det som en möjlighet att högtidligt synliggöra vikten av samverkan med Polisen, andra menar att exponering inte säkert skulle tjäna sitt syfte. Formen för en lansering kan komma att påverka vem och vilka som deltar

Om synliggörande och kommunikation från civilsamhället kan sägas:

- Hur man vill synliggöra ett undertecknande av avsiktsförklaringen skiljer sig mellan olika organisationer. Vissa ser det som ett mervärde att synas och exponeras tillsammans med andra organisationer och Polisen. Andra

menar att det kan vara problematiskt att exponeras tillsammans med Polisen eftersom målgrupperna i en del fall har låg tilltro till myndigheten. Det innebär inte att man inte står bakom budskapet, bara att man inte vill associeras med sammanhanget

- Viktigt att betona att avsiktsförklaringen är framtagen av en referensgrupp med representanter från både Polis och civilsamhälle
-
- Förvaltning, eventuell uppdatering, löpande undertecknanden och listning av undertecknade organisationer bör ligga hos NOD
-
- Flera organisationer lyfter tanken på att efter lansering av avsiktsförklaringen göra gemensam kommunikation
-
- Några organisationer ser en möjlighet att sprida avsiktsförklaringen till samarbetsorganisationer och även ge dem möjlighet att signera avsiktsförklaringen

Dokumentationen är framtagen av NOD:s kansli på uppdrag Polismyndigheten.

För frågor, kontakta info@nodsverige.se.

NATIONELLT ORGAN FÖR DIALOG OCH SAMRÅD MELLAN
REGERINGEN OCH DET CIVILA SAMHÄLLET

